

УДК 784.8:734.6

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2023-3-7>

Анна ЗАРИЦЬКА

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри диригентсько-хорових дисциплін та постановки голосу, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, просп. Волі, 36, м. Луцьк, Україна, 43010; старший викладач кафедри музичного мистецтва факультету культури і мистецтв, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0000-0003-2579-5279

Інна КИРИЧЕНКО

старший викладач кафедри музичного мистецтва факультету культури і мистецтв, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0000-0002-4380-2148

Бібліографічний опис статті: Зарицька, А., Кириченко, І. (2023). Формування вокальної техніки здобувачів освіти в контексті інновацій сучасності: системний підхід. *Fine Art and Culture Studies*, 3, 47–52, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2023-3-7>

ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙ СУЧАСНОСТІ: СИСТЕМНИЙ ПІДХІД

У статті розглянуто актуальні питання формування вокальної техніки здобувачів освіти в умовах сучасних інновацій вищої мистецької школи. Здійснено аналіз останніх досліджень і публікацій у галузі вокальної педагогіки в контексті системного підходу.

Метою статті є обґрунтування ролі системного підходу у формуванні вокальної техніки здобувачів освіти та розкриття нових можливостей для підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі вокального мистецтва.

Методологія статті базується на науковому дослідженні та аналізі літературних джерел, використанні аналітичного методу для огляду останніх досліджень і публікацій з галузі вокальної педагогіки та виконавства, зосереджуючись на системному підході.

Аргументовано роль системного підходу у підготовці висококваліфікованих виконавців, а також виявлення нових перспектив, які він відкриває у сучасній музичній практиці. Наголошено на необхідності адаптації підходів та методик навчання вокалу для задоволення потреб сучасних аудиторій та вимог музичної індустрії.

Обґрунтовано теоретичні аспекти системного підходу в контексті вокальної педагогіки. Розглянуто засади системного підходу, його принципи та методи. Виокремлено структурні компоненти системного підходу в формуванні вокальної техніки, такі як емотивно-ціннісний, когнітивно-діяльнісний та рефлексивно-регулятивний. Підкреслено значення системного підходу у комплексному розвитку вокальної техніки та підвищенні професійного рівня майбутніх фахівців у галузі культури і мистецтва.

У висновках зазначено позитивні впливи системного підходу на процес формування вокальної техніки, зокрема підвищення якості художньо-виконавської майстерності здобувачів освіти в контексті інновацій сучасності. Також виділяються перспективи подальших досліджень в галузі вокальної педагогіки з використанням системного підходу.

Ключові слова: вокальна техніка, системний підхід, інновації, виконавство, вокальна педагогіка.

Анна ZARYTSKA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Conducting and Choral Disciplines and Voice Performance, Communal Institution of Higher Education "Lutsk Pedagogical College" of the Volyn Regional Council, 36 Voli Ave, Lutsk, Ukraine, 43010; senior teacher of the Department of Musical Art, Dean of Culture & Arts Faculty, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0003-2579-5279

Inna KYRYCHENKO

Senior Teacher of the Department of Musical Art, Dean of Culture & Arts Faculty, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voly Ave, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0002-4380-2148

To cite this article: Zarytska, A., Kyrychenko, I. (2023). Formuvannia vokalnoi tekhniky здобувачів освіти в контексті інновацій сучасності: системний підхід [Formation of vocal technique of students in the context of modern innovations: a systematic approach]. *Fine Art and Culture Studies*, 3, 47–52, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2023-3-7>

FORMATION OF VOCAL TECHNIQUES OF EDUCATORS IN THE CONTEXT OF MODERN INNOVATIONS: A SYSTEMATIC APPROACH

The article deals with the topical issues of formation of vocal technique of students of education in the conditions of modern innovations of the higher art school. An analysis of the latest research and publications in the field of vocal pedagogy was carried out in the context of a systemic approach.

The purpose of the article is to substantiate the role of a systematic approach in the formation of vocal technique of students and to reveal new opportunities for training highly qualified specialists in the field of vocal art.

The methodology of the article is based on scientific research and analysis of literary sources, the use of an analytical method to review the latest research and publications in the field of vocal pedagogy and performance, focusing on a systemic approach.

The role of the system approach in the training of highly qualified performers is argued, as well as the identification of new perspectives that it opens up in modern musical practice. The need to adapt vocal teaching approaches and methods to meet the needs of modern audiences and the demands of the music industry is emphasized.

The theoretical aspects of the system approach in the context of vocal pedagogy are substantiated. The basics of the system approach, its principles and methods are considered. The structural components of the system approach in the formation of vocal technique are singled out, such as emotional-valuable, cognitive-active and reflexive-regulatory. The importance of a systematic approach in the comprehensive development of vocal technique and raising the professional level of future specialists in the field of culture and art is emphasized.

The conclusions indicate the positive effects of the systemic approach on the process of formation of vocal technique, in particular, the improvement of the quality of artistic and performing skills of students in the context of modern innovations. Prospects for further research in the field of vocal pedagogy using a systemic approach are also highlighted.

Key words: vocal technique, systematic approach, innovations, performance, vocal pedagogy.

Актуальність проблеми. Сучасна система підготовки здобувачів освіти в галузі музичного мистецтва ґрунтується на аналізі фундаментальних психолого-педагогічних та методологічних досліджень, присвячених проблемі життєтворчості, самовдосконалення, самоактуалізації індивіда в умовах інноваційної парадигми освіти та концепції особистісно-орієнтованого навчання. Сучасний музичний простір характеризується постійними трансформаціями, які впливають на стандарти та вимоги до виконавців. Інноваційні технології, зміни в медіа, соціальні мережі створюють нові виклики для сольних виконавців та викладачів вокалу.

Зростаючі очікування глядацької аудиторії до сучасних вокалістів ставлять перед викладачами завдання щодо підготовки здобувачів освіти до нових реалій. Солоісти-вокалісти сьогодні повинні бути універсальними та адаптованими до різних музичних жанрів та стилів.

Великого значення набуває не лише висока технічна майстерність, але й вміння співпрацювати зі сучасними технологіями, використовувати їх для виведення своєї творчості на новий рівень.

Окрім того, змінюються підходи до навчання і формування вокальних навичок. Традиційні методики можуть бути недостатньо ефективними для підготовки майбутніх вокалістів до сучасних викликів музичної індустрії. Актуальним стає питання розробки системного підходу, який забезпечить комплексне, інтегроване та інноваційне навчання вокалу.

Таким чином, проблема формування вокальної техніки здобувачів освіти в контексті інновацій сучасності є актуальною, потребує глибокого дослідження, системного вивчення та обґрунтування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним підґрунтям для застосування системного та системно-комплексного під-

ходів у процесі формування музично-виконавських компетенцій здобувачів освіти спеціальності Музичне мистецтво стали праці А. Зайцевої, А. Козир, О. Олексюк, Г. Падалки, О. Щолокової та ін. Методичні аспекти розвитку вокальної техніки та майстерності здобувачів освіти факультетів мистецтв закладів вищої освіти висвітлені у працях А. Болгарського, Л. Василенко, Л. Гавриленко, Є. Прохорової, О. Прядко, Ю. Юцевич та ін. Актуальні питання естрадного вокального виконавства знайшли своє відображення у працях у працях Д. Бабіч, Я. Кушка, С. Рігса, С. Чернікової та ін. Зокрема, А. Боднарчук, Н. Фоломєєва вивчають методику формування вокально-виконавських навичок (Боднарчук, 2020; Фоломєєва, 2021), Н. Ашихміна, С. Бедакова розглядають питання впровадження інноваційних методів та технологій у вокальну підготовку здобувачів освіти у галузі музичної освіти (Ашихміна, 2021; Бедакова, 2022). Наукові дослідження в галузі вокальної педагогіки показують, що системний підхід є одним із найефективніших для формування вокальної техніки у здобувачів освіти. Цей підхід базується на комплексному розгляді процесу навчання та зосереджує увагу на взаємозв'язку між різними аспектами вокальної підготовки.

Аналіз сучасного стану вокальної підготовки здобувачів освіти в контексті інновацій демонструє існування низки протиріч. З одного боку, вимоги щодо формування компетентного фахівця у галузі вокального мистецтва постійно зростають, оскільки сучасний музичний простір вимагає від виконавців високого рівня технічної майстерності та універсальності в творчому вияві. З іншого боку, виникає обмеженість використання інноваційних технологій у практиці вокальної підготовки здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти. Це пов'язано зі звичними традиційними підходами до викладання вокалу, які можуть не завжди враховують сучасні можливості і потреби здобувачів освіти.

Таким чином, питання впровадження системного підходу у вокальній підготовці в контексті інновацій сучасності є не до кінця вивченим, що актуалізувало вибір теми.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні ролі системного підходу у формуванні вокальної техніки здобувачів освіти в контексті інновацій сучасності. Для досягнення мети були

поставлені такі завдання: визначити теоретичні аспекти системного підходу в контексті вокальної педагогіки; розглянути основи системного підходу, його принципи та методи; охарактеризувати структурні компоненти системного підходу в формуванні вокальної техніки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійна підготовка майбутнього вокаліста-педагога детермінується як процес цілеспрямованого втілення особистісних обдарувань, кваліфікаційних знань, умінь, навичок та методичної майстерності фахівця в педагогічній та соціокультурній життєтворчості. Зміст вокальної підготовки розглядається як «система теоретико-методичних знань, інтелектуальних та вокально-практичних умінь, оволодіння якими забезпечує розвиток та саморозвиток суб'єкта освітнього процесу» (Ашихміна, 2021, с. 312). Важливого значення набувають механізми розвитку та удосконалення виконавських навичок вокаліста, що «вміщує знання вокальної педагогіки, володіння мотивацією до занять вокалом та самореалізації у творчій діяльності, наявність вокально-слухового досвіду, володіння голосовим апаратом, знання правил поведінки на сцені, володіння досвідом концертної роботи» (Бондарук, Мишук, 2019, с. 29).

С. Гончаренко, з точки зору методології педагогічної науки, розглядає системний підхід як множинність елементів, які забезпечують розробку методів дослідження й конструювання складних за організацією об'єктів в єдності, цілісності та виявленні різноманітних типів зв'язків і зведенні їх у логічну теоретичну картину (Гончаренко, 1995, с. 35).

Зауважимо, що системний підхід до вивчення педагогічних систем передбачає розуміння цього поняття як багатомірної, багаторівневої структури з означеними параметрами, як складний внутрішньо інтегрований соціальний механізм, який спричиняє аналіз, розуміння сукупності елементів, властивостей та відношень, що взаємодіють і розвиваються. До основних ознак системності належать: цілісність і цілеспрямованість, структурованість і деталізація, упорядкування і класифікація множинності; взаємозв'язок зовнішнього і внутрішнього; інтегрованість окремих елементів і стосунків (Сисоєва, 2006).

Завдяки системному підходу «уможливується перспективне моделювання сучасної

вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, що передбачає позитивні зміни в середині самих систем і у функціональних взаємодіях однієї з іншою» (Овчаренко, 2012).

Беручи за основу цілісний системний підхід до організації освітнього процесу у мистецькому закладі вищої освіти, вимоги державних освітніх стандартів та сучасні наукові концепції щодо структури педагогічної діяльності, нами зроблена спроба створити оптимальну систему підготовки вокалістів.

Системний підхід у вокальній педагогіці базується на теоретичних засадах, серед яких важливими є:

- інтегративність знань, що передбачає поєднання різних аспектів навчання вокалу, таких як: техніка співу, музична теорія, історія музики, емоційна інтерпретація та інші. Викладання вокалу не обмежується виключно технічними аспектами, а ставить за мету розкриття творчого потенціалу здобувача освіти;

- урахування індивідуальних особливостей, «Я-концепції» (Олексюк, 2006), що виражається в розкритті унікальних здібностей, характеру і голосових особливостей вокаліста. Викладачі вокалу зосереджуються на індивідуальних потребах і можливостях здобувача освіти, розвиваючи його музичний стиль і особливі характеристики голосу;

- контекстуальний аспект, що розглядає навчання в контексті інших музичних дисциплін та суспільних реалій. Викладачі стимулюють здобувачів освіти аналізувати музичні твори, вивчати їх історичний та культурний контекст, що допомагає краще розуміти сутність виконавства;

- активна взаємодія між викладачем і здобувачем освіти. Викладач не є просто джерелом знань, а й наставником, який сприяє розвитку творчості та критичного мислення вокаліста. Взаємодія стимулює студента до самостійного дослідження та самовдосконалення;

- комплексна оцінка прогресу здобувача освіти. Оцінка не обмежується лише технічними параметрами, а також враховує емоційну виразність, інтерпретацію та музичну емпатію виконавця. Врахування різних аспектів дозволяє зробити більш об'єктивну оцінку і підвищити рівень професіоналізму вокаліста.

Зазначимо, що принципи системного підходу в вокальній педагогіці передбачають орієнту-

вання на розвиток творчої особистості студента, адаптацію навчання до його потреб і особливостей, поєднання теорії з практикою та збагачення репертуару (Дорожина, 2019). Серед методів використовуються аналітичні методи для вивчення техніки вокалу, тренування слуху та емоційно-ціннісного сприйняття музики.

У системі вокальної підготовки виділяємо такі структурні компоненти: емотивно-цілісний, когнітивно-діяльнісний та рефлексивно-регулятивний.

Складниками *емотивно-ціннісного компонента* є особистісні та професійні мотиви (пізнавальний інтерес, потреба у самореалізації та самовдосконаленні, емоційна чутливість, емоційна стійкість, емоційний інтелект, емпатійність, аксіологічно-акмеологічний світогляд). Сучасні технології дозволяють вокалістам використовувати біофідбек для моніторингу своїх емоцій та фізіологічного стану під час виконання. Також можна створити віртуальне середовище для імітації різних емоційних ситуацій та допомоги вокалістам краще відчувати та передати емоції в музиці.

Когнітивно-діяльнісний компонент інтегрує фахову компетентність майбутнього вокаліста на основі професійних знань (психологічно-педагогічні, теоретико-методичні, комунікативно-інформаційні, продюсерсько-менеджерські) та індивідуально-творчого стилю музично-педагогічної, інноваційно-технологічної діяльності. Цей компонент спрямований на засвоєння нових знань про вокальну техніку, розуміння музичних структур і принципів виконавства, включає в себе аналіз та інтерпретацію нотного матеріалу, вивчення стилів і жанрів, а також розвиток музичної пам'яті та вміння адаптуватися до різноманітних музичних вимог. Вокалісти можуть використовувати мультимедійні інтерактивні навчальні платформи, де вони можуть аналізувати та інтерпретувати нотний матеріал, здійснювати вправи на розвиток технічних навичок та виконувати пісні під керівництвом віртуальних викладачів. Застосування спеціальних програм для аналізу голосу та виконавства дозволяє вокалістам здійснювати віртуальні тренування, що спрямовані на розвиток певних аспектів їхнього вокального мистецтва.

Рефлексивно-регулятивний компонент утворений на основі акме-рефлексивних умінь май-

бутнього вокаліста (перспективні, ситуативні, ретроспективні); модальності самооцінки (професійної та особистісної); здатності до саморозвитку у професійній діяльності; умінь педагогічного самоменеджменту. Важливим є зосередження на вмінні самостійно аналізувати і вдосконалювати своє виконавство, стимулювання здобувачів до постійного самовдосконалення та пошуку нових рішень у вокальному виконавстві. Вокалісти можуть створювати свої портфоліо, де фіксують свої досягнення, відеозаписи виступів, аналізи свого виконавства та поставлені цілі. Це допомагає вокалістам оцінювати свій прогрес, рефлексувати та самостійно регулювати свою підготовку. Застосування систем оцінювання та самооцінки дозволяє вокалістам об'єктивно оцінювати свої досягнення та визначати напрямки для подальшого розвитку.

Інноваційні підходи та методи допомагають розвивати всі компоненти вокальної техніки у здобувачів освіти, роблячи їх підготовку більш комплексною, цікавою та ефективною. Використання інноваційних технологій на заняттях «дозволяють вокалістам більш глибоко зануритися у світ музики, передавати емоції слухачам та реалізовувати свої творчі здібності на високому рівні. розвиває у студентів критичне мислення, змушує їх розмірковувати, аналізувати, сприяє закріпленню вокально-виконавчих та емоційно-творчих навичок, мотивує до навчання, допомагає знайти свою творчу індивідуальність» (Бедакова, 2022).

У результаті використання системного підходу до навчання вокалу здобувачі освіти отримують не лише технічні навички, а й розвивають музичну чутливість, творчий підхід до інтерпретації, а також здатність адаптуватися до сучасних вимог музичної індустрії.

Висновки. Системний підхід у формуванні вокальної техніки здобувачів освіти в контексті інновацій сучасності є ефективним та перспек-

тивним інструментом вокальної педагогіки. Розглянуті емотивно-цілісний, когнітивно-діяльнісний та рефлексивно-регулятивний компоненти системного підходу, що допомагають здобувачам освіти розвивати якість художньо-виконавської майстерності та збагачувати своє вокальне мистецтво в сучасному музичному середовищі. Зазначимо, що системний підхід дозволяє враховувати особисті потреби та здібності кожного здобувача освіти, надаючи можливість оптимізувати навчальний процес і досягати максимальних результатів. Інноваційні методи та технології допомагають впроваджувати персоналізований підхід до навчання. Використання сучасних інноваційних підходів у вокальній педагогіці збільшує зацікавленість студентів у вивченні мистецтва вокалу.

Завдяки онлайн-платформам та додаткам можна здійснювати навчання навіть на відстані, забезпечуючи рівний доступ до якісної вокальної підготовки.

Впровадження інноваційних методик допомагає поліпшити технічні навички, аналізувати і вдосконалювати своє виконавство та розширювати репертуар.

Загалом, системний підхід з використанням сучасних інновацій демонструє свою ефективність у формуванні вокальної техніки та підвищенні якості художньо-виконавської майстерності студентів. Його впровадження дозволяє досягати нових вершин у вокальному мистецтві та розвивати майбутніх вокалістів у відповідності до сучасних вимог музичної індустрії.

До напрямків подальших наукових досліджень можна віднести: вивчення ефективності різних інноваційних методик та технологій у вокальній педагогіці, дослідження впливу віртуальної реальності, штучного інтелекту, мультимедійних платформ на розвиток вокальних здібностей здобувачів освіти та підвищення їхнього професійного рівня та ін.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ашихміна Н. В. Упровадження інноваційних технологій у вокальну підготовку майбутніх педагогів у галузі музичної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 9 (113). С. 309–321.
2. Бедакова С. В. Інноваційні технології вокальної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва / The 2nd International scientific and practical conference «Progressive research in the modern world» (November 2–4, 2022) VoScience Publisher, Boston, USA. 2022. P. 226–233.
3. Бондарчук А. Я. Методика формування вокально-виконавських навичок студентів мистецьких спеціальностей засобами естрадної пісні. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2020. № 3 (132). С. 24–30.

4. Бондарчук А. Я., Мишук П. М. Інноваційні методи вокального навчання та їхня роль у формуванні виконавських навичок студента-вокаліста. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Випуск 71. 2019. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2019.71.06>
5. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям. Київ : АПН України, 1995. 145 с.
6. Дрожжина Н. В. Вокальне мистецтво естради: історія, теорія, практика. Навчальний підручник для здобувачів ступеня магістра закладів вищої освіти культури і мистецтв III–IV рівнів акредитації зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво» спеціалізації «Музичне мистецтво естради». Харків: Видавництво «Естет Принт», 2019. 336 с.
7. Овчаренко Н. А. Системний підхід у підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія*. 2012. Вип. 37(1). С. 69–73.
8. Олексюк О. М. Музична педагогіка: навч. посібник. Київ : КНУКІМ, 2006. 188 с.
9. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: Підручник. Київ : Міленіум, 2006. 344 с.
10. Фоломієва Н.А. Опанування вокально-виконавських прийомів у класі естрадного співу: методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти спеціальностей 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) та 025 Музичне мистецтво. Суми: ФОП Цьома С.П., 2021. 60 с.

REFERENCES:

1. Ashykhmina, N. V. (2021). Implementation of innovative technologies in the vocal training of future teachers in the field of music education [Implementation of innovative technologies in the vocal training of future teachers in the field of music education]. *Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyini tekhnolohiyi – Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 9 (113), 309–321 [in Ukrainian].
2. Bedakova S. V. (2022). Innovatsiyini tekhnolohiyi vokalnoyi pidhotovky maybutnoho vchytelya muzychnoho mystetstva [Innovative technologies of vocal training of the future music teacher]. *2-ha Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiya «Prohresyvni doslidzhennya v suchasnomu sviti (2–4 lystopada 2022 r.) BoScience Publisher – The 2nd International scientific and practical conference «Progressive research in the modern world (November 2–4, 2022) BoScience Publisher*, Boston. 226–233 [in USA].
3. Bondarchuk A. Ya. (2020). Metodyka formuvannya vokalno-vykonavskykh navykiv studentiv mystetskykh spetsialnostei zasobamy estradnoi pisni [Methodology of formation of vocal and performance skills of students of art majors by means of pop songs]. *Naukovyi visnyk Pivdennoukrainskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushynskoho – Scientific Bulletin of the South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynskyi*. 3 (132), 24–30. [in Ukrainian].
4. Bondarchuk, A. Y., & Mischuk P. M. (2019). Innovatsiyini metody vokalnoho navchannia ta yikhnia rol u formuvanni vykonavskykh navychok studenta-vokalista [Innovative methods of vocal education and their role in forming the executive students of the vocalist]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Serii 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy – Scientific journal of the M.P. Drahomanov NPU. Pedagogical sciences: realities and prospects*. Retrieved from <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2019.71.06> [in Ukrainian].
5. Honcharenko, S. U. (1995). Pedahohichni doslidzhennia: Metodolohichni porady molodym naukovtsiam [Pedagogical research: Methodological advice to young scientists]. Kyiv: Akademia pedahohichnykh nauk Ukrainy [in Ukrainian].
6. Drozhzhyna, N. V. (2019). Vokalne mystetstvo estrady: istoriia, teoriia, praktyka [Pop vocal art: history, theory, practice]. Kharkiv [in Ukrainian].
7. Ovcharenko N. A. (2012). Systemnyi pidkhid u pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva [A systematic approach in the training of future music teachers]. *Problemy suchasnoyi pedahohichnoyi osvity. Pedahohika i psykholohiya – Problems of modern pedagogical education. Pedagogy and psychology*, 37(1), 69–73 [in Ukrainian].
8. Oleksyuk, O. M. (2006). Muzychna pedahohika. [Musical pedagogy]. Kyiv: KNUKIM [in Ukrainian].
9. Sisoyeva, S. O. (2006). Osnovy pedahohichnoyi tvorchosti [Basics of pedagogical creativity]. Kyiv: Milenium [in Ukrainian].
10. Folomievieva N. A. (2021). Opanuvannya vokalno-vykonavskykh pryiomiv u klasi estradnoho spivu [Mastering vocal performance techniques in the classroom pop singing]. Sumy: FOP Tsioma S.P. [in Ukrainian].